

A romantika mindig különös érdeklődéssel vájkált a múltban, és kotorta elő mindazt, amit magához – ízléséhez, világképéhez, vérmérsékletéhez – közelállónak érzett. Az angol – nemcsak, de elsősorban az angol – romantikának szükségképpen fel kellett fedeznie a 17–18. században mindegyre meghamisított, átírt, átértelmezett igazi Shakespeare-t. A korszak két költőóriása, Percy Bysshe Shelley és John Keats – mindkettő sajátosan lírai alkat – egy-egy drámával adózott emlékének. Témaválasztásában, emberábrázolásában, modorában, verselésében, egész koncepciójában a shakespeare-i mintát követő tragédiával. Keats alig két évvel korai halála előtt (érdekes, hogy Shelley is két évvel halála előtt írta tragédiáját) alkotta meg a Nagy Ottót, amely – azon kívül, hogy kivételes költői tehetség fűti nyelvét, alakjainak szenvedélyét – figyelemre méltó számunkra magyar vonatkozásai miatt is: közvetlenül az I. Ottó császártól elszervedett lechmezei vereség után játszódik, és egyik fontos figurája Gersa királyfi (!), a magyar sereg fővezére. (Bizonyára Géza fejedelem neve került ilyen elferdült formában az angol költő tollára.) Shelley megtörtént eseményt, Stendhal Olasz krónikáiból ismert 16. századi római rémtörténetet dolgozott fel a Cenci családban. Egyetlen drámájában, mert A megszabadított Prométheusz, amelyet Weöres Sándor kitűnő fordításában olvashatunk magyarul, aligha mondható annak: drámai formában írt költemény, amilyent mások is írtak. Csak a Világirodalmi lexikonból tudom, hogy – A Cenci-ház címen 1979-ben – Eörsi István is fordította ezt a tragédiát; szívesen olvastam volna, de sohasem került a kezembe, és semmi nyomát nem észleltem, hogy eljutott volna a magyar irodalmi köztudatba, amelyben pedig Shelley előkelő helyet vívott ki. Shakespeare szelleme éled föl ezekben a tragédiákban: a blank verse magával ragadó lendülete, a pusztító szenvedélyektől eltorzult és óriásira nőtt alakok, a cselekmény borzalmainak senecai öröksége. Azzal az idő múlásából adódó különbséggel, hogy a 19. század elejének költői – az ízlés és a dramaturgiai eszmények csiszolódásának megfelelően – lemondtak tragikum és komikum elegyítésének a középkori népszínház hagyományát őrző gyakorlatáról, amely oly jól megfért annak idején a manierista kor ízlésével. A romantikus tragédia egyenes vonalú és egyöntetűen komor lett – mint már Shakespeare Macbethje is. A Nagy Ottó fordítását évtizedekkel ezelőtt közreadtam már, a Látó 1997. évi 3. 4. és 5. számában; úgy érzem, ez az utolsó közlemény méltó befejezése Shakespeare körüli sokéves fordítói munkámnak.

Kategória: színház

Denumire autor: Jánosházy György

Látó Szépirodalmi Folyóirat